

E számunk tartalmából

„Nagyszében kézműipara révén a késő középkor idejére jelentős gazdasági tényezővé vált. A város életét sok szállal szőtte át a céhes rendszer, melynek az iparcikkek előállításán túl fontos szerepe volt a szakmai oktatásban, a közösségi életben, valamint a városvédelemben is. A nagyszébeni, segesvári, szászsebesi és szászvárosi polgárok 1376-ban 19 céhbe tömörültek, melyek összesen 25 különböző mesterséget foglaltak magukba. A különböző portékák készítésére szakosodott céhek között már ekkor megjelentek a fegyverkészítő iparágak, mint például a kardcsiszár (politor) és az íjkészítő mesterség (arcufex). Nagyszében kézműipara a XV. században számottevő módon továbbfejlődött, így 1480-ra már mintegy 71 mesterség különíthető el a városban. A nagyszébeni fegyverkészítés késő középkori történetéhez számos forrás köthető: városi számadások vonatkozó említései, céhes iratok, a város vezetéséhez intézett levelek, vámnaplók, valamint a település védelmét ellátó falrendszer és a tornyok inventáriumai.”

(Kozák-Kígyóssy Szabolcs László: Fegyverkészítő kézműiparosok és céhek a késő középkori Nagyszébenben)

„Napjainkban, amikor ismét előtérbe került az iszlám fundamentalizmuson alapuló globális terrorizmus által vívott szent háború jelensége, nem lehet érdektelen számunkra, hogyan működött az oszmán birodalmi terjeszkedés a kora újkorban, amelyet sokan a legtokéletesebb keleti birodalmi stratégiának tekintenek. Korunk aszimmetrikus konfliktusai emlékeztetnek az oszmán terjeszkedés sikereire és egyben figyelmeztetnek arra is, hogy a katonai győzelem nem feltétlenül a magasabb technikai fejlettség velejárója. Ibrahim Müteferrika munkája bevezet minket a keleti háborúzás modernizációs problémáinak részleteibe. Fontos kiemelni, hogy ebben az időszakban válik általánossá Európában a kisháborús taktika alkalmazása is, amit az aszimmetrikus konfliktusok előképeként tekinthetünk.”

(Tóth Ferenc: Egy magyar vonatkozású keleti hadtudományi értekezés nyomában. Reviczky Károly Imre *Traité de la tactique* címen megjelent Ibrahim Müteferrika-fordítása)

Köztudomású, hogy a Habsburg Monarchia összetett államának legfontosabb támasza és tartóoszlopa egészen létének utolsó pillanatáig a hadsereg és főként az ezt összetartó és irányító tisztkar volt. Kevésbé ismert ugyanakkor, hogy e testület jellegét és fejlődésének irányát, akárcsak számos más intézmény esetében, a tavaly 300 éve született nagy királynő, Mária Terézia intézkedései alapozták meg.

Ez jelentős részben annak köszönhető, hogy a XVIII. század korántsem csak a felvilágosodás, a filozófia, az udvari és főúri reprezentáció, a művészetek évszázada volt, hanem a nagy háborúké is. Ezzel pedig az újdonsült királynőnek is hamar szembesülnie kellett. Trónra lépését követően egyenesen családjának hatalma és a Habsburg Monarchia léte forgott kockán. Mindez döntő hatásúnak bizonyult uralkodással kapcsolatos viszonyára és életfelfogására.

(Réfi Attila: Mária Terézia és a tisztkar. Társadalmi mobilitás katonai szolgálat révén)

HADTÖRTÉNELMI KÖZLEMÉNYEK * 131. ÉVF. * 2018. 3. SZÁM

HADTÖRTÉNELMI KÖZLEMÉNYEK

ÉVNEGYEDES FOLYÓIRAT
A MAGYAR HADI TÖRTÉNETÍRÁS
FEJLESZTÉSÉRE

Kozák-Kígyóssy Szabolcs László
Fegyverkészítő kézműiparosok
és céhek a késő középkori
Nagyszébenben

Tóth Ferenc
Egy magyar vonatkozású keleti
hadtudományi értekezés nyomában

Réfi Attila
Mária Terézia és a tisztkar

Az alapítás éve
1888

A HADTÖRTÉNETI INTÉZET ÉS MÚZEUM FOLYÓIRATA

QUARTERLY OF MILITARY HISTORY

Journal of the Institute and Museum of Military History

Established 1888

Editor in Chief Katalin Mária Kincses

Editor Gréta Somogyi

Editorial Board

Tibor Balla, Gábor Bona, Attila Bonhardt, István Czigány, Tamás Csikány, Lóránd Dombrády, Róbert Hermann (President), Miklós Horváth, Gyula Kedves, Gábor Kiss, József Kelenik, Vilmos Kovács, Kálmán Mészáros, Ferenc Lenkefi, Imre Okváth, Ferenc Pollmann, János B. Szabó, Miklós M. Szabó, Péter Szabó, Sándor Szakály, János Varga J., László Veszprémy

Special Consultants

Gábor Ágoston, Tibor Hajdu, György Markó, Géza Pálffy, Gergely Pál Sallay, Erwin A. Schmidl, Vladimír Segeš, Ferenc Tóth, Aladár Urbán

Published by the Institute and Museum of Military History of the Ministry of Defence

2–4 Kapisztrán tér Budapest 1014 Hungary
Postal address: PO Box 7, Budapest H-1250
Phone (36 1)-325-16-00, Fax: (36-1)-325-16-04

Editorial and Publishing Office

2–4 Kapisztrán tér Budapest 1014 Hungary
Postal address: PO Box 7, Budapest H-1250
Phone (36-1)-325-16-44

E-mail: hkszerk@gmail.com
Electronic version: www.epa.oszk.hu/hk

Subscription fee
4000 HUF annually, 1000 HUF quarterly

Distribution

Magyar Posta Rt.
Business and Logistics Centre

Subscription abroad

Hírlapterjesztési Központ
1 Orczy tér Budapest H-1089 Hungary

Postal address:
Budapest H-1900

E-mail: hirlapelofizetes@posta.hu

REVUE D'HISTOIRE MILITAIRE

Publication trimestrielle de l'Institut et du Musée d'Histoire Militaire

Fondée en 1888

Redacteur en chef: Katalin Mária Kincses

Editorial: Gréta Somogyi

Comité éditorial

Tibor Balla, Gábor Bona, Attila Bonhardt, István Czigány, Tamás Csikány, Lóránd Dombrády, Róbert Hermann (President), Miklós Horváth, Gyula Kedves, Gábor Kiss, József Kelenik, Vilmos Kovács, Kálmán Mészáros, Ferenc Lenkefi, Imre Okváth, Ferenc Pollmann, János B. Szabó, Miklós M. Szabó, Péter Szabó, Sándor Szakály, János Varga J., László Veszprémy

Conseillers scientifiques

Gábor Ágoston, Tibor Hajdu, György Markó, Géza Pálffy, Gergely Pál Sallay, Erwin A. Schmidl, Vladimír Segeš, Ferenc Tóth, Aladár Urbán

Éditée par l'Institut et le Musée d'Histoire Militaire (Ministère de la Défense)

2–4 Kapisztrán tér Budapest 1014 Hongrie
Adresse postale: PO Box 7, Budapest H-1250
Tél.: (36-1)-325-16-00, Télécopie: (36-1)-325-16-04

Rédaction et Maison d'Édition

2–4 Kapisztrán tér Budapest 1014 Hongrie
Adresse postale: PO Box 7, Budapest H-1250
Tél.: (36-1)-325-16-44

E-mail: hkszerk@gmail.com
Version électronique: www.epa.oszk.hu/hk

Tarif d'abonnement
4000 HUF (annuel), 1000 HUF (trimestriel)

Diffusée par

Magyar Posta Rt.
Centre d'Affaires et Logistique

Abonnement à l'étranger

Hírlapterjesztési Központ
1 Orczy tér Budapest H-1089 Hongrie

Adresse postale:
Budapest H-1900

E-mail: hirlapelofizetes@posta.hu

MILITÄRGESCHICHTLICHE MITTEILUNGEN

Vierteljahresschrift des Instituts und Museums für Militärgeschichte

Gründungsjahr: 1888

Chefredakteurin: Katalin Mária Kincses

Redakteurin: Gréta Somogyi

Redaktionskomitee

Tibor Balla, Gábor Bona, Attila Bonhardt, István Czigány, Tamás Csikány, Lóránd Dombrády, Róbert Hermann (President), Miklós Horváth, Gyula Kedves, Gábor Kiss, József Kelenik, Vilmos Kovács, Kálmán Mészáros, Ferenc Lenkefi, Imre Okváth, Ferenc Pollmann, János B. Szabó, Miklós M. Szabó, Péter Szabó, Sándor Szakály, János Varga J., László Veszprémy

Beratungsausschuss

Gábor Ágoston, Tibor Hajdu, György Markó, Géza Pálffy, Gergely Pál Sallay, Erwin A. Schmidl, Vladimír Segeš, Ferenc Tóth, Aladár Urbán

Herausgegeben vom Institut und Museum für Militärgeschichte des Ministeriums für Landesverteidigung

1014 Budapest I., Kapisztrán tér 2-4.
Postanschrift: Budapest, Pf. 7, H-1250.
Tel.: (36-1)-325-16-00, Fax: (36-1)-325-16-04

Redaktion und Verlagsbüro

1014 Budapest I., Kapisztrán tér 2-4.
Postanschrift: Budapest, Pf. 7, H-1250.
Tel.: (36-1)-325-16-44

E-Mail-Adresse: hkszerk@gmail.com
Internetversion: www.epa.oszk.hu/hk

Abonnement
4000,- HUF/Jahr, 1000,- HUF/Vierteljahr

Vertrieb

Magyar Posta Rt. Üzleti és Logisztikai Központ

Abonnement für das Ausland

Hírlapterjesztési Központ
1. Orczy tér Budapest H-1089 Ungarn

Postanschrift:
H-1900 Budapest,

E-Mail: hirlapelofizetes@posta.hu

ВОЕННО-ИСТОРИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК

Поквартальный Журнал Института и Музея Военной Истории

Год основания: 1888

Главный редактор: Каталин Мариа Кинчеш

Редактор: Грета Шомоди

Редакционная коллегия

Тибор Балла, Габор Бона, Аттила Бонхардт, Иштван Цигань, Тамаш Чикань, Лоранд Домбради, Роберт Херманн (председатель), Миклош Хорват, Дюла Кедвеш, Габор Кишш, Йожеф Келеник, Вилмош Ковач, Ференц Ленкефи, Калман Месарош, Имре Окватх Ференц Поллманн, Янош Б. Сабо, Миклош М. Сабо, Шандор Сакай, Янош Й. Варга, Ласло Веспреми

Консультативный совет

Габор Агостон, Тибор Хайду, Дьердь Марко, Гергей Пал Шаллаи, Геца Палффи, Эрвин А. Шмидл, Владимир Сегеш, Ференц Тотх, Аладар Урбан

Издает: Институт и Музей Военной Истории
Министерства Обороны

1014 Будапешт I, площадь Капистран 2-4
Почтовый адрес: Будапешт П/я. 7. H-1250
Тел.: (36-1)-325-16-00, Факс: (36-1)-325-16-04

Редакция и Издательство

1014 Будапешт I, площадь Капистран 2-4
Почтовый адрес: Будапешт П/я. 7. H-1250
Тел.: (36-1)-325-16-44

Адрес E-Mail: hkszerk@gmail.com
Электронный вариант: www.epa.oszk.hu/hk

Абонементная плата по подписке
На 1 год 4000, на 1 квартал 1000 форинтов

Распространяет

Коммерческий и Логистический Центр А/О Венгерская Почта

Подписка за границей

Hírlapterjesztési Központ
1. Orczy tér Budapest H-1089 Венгрия

Почтовый адрес:
H-1900 Budapest,

E-mail: hirlapelofizetes@posta.hu